

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

บรรพต โหมงไก่อ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา จำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าความเที่ยง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก เท่ากับ 0.77 และด้านทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปาก เท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปาก และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง

2. ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.763$, $p\text{-value} < 0.01$) และ ($r = 0.894$, $p\text{-value} < 0.01$) ตามลำดับ

จากผลการวิจัยที่ได้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรมีการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการพบทันตบุคลากร และเรื่องการแปรงฟันควรแปรงฟันอย่างน้อย ประมาณ 2 – 3 นาที และส่งเสริมทัศนคติในทางบวก ในเรื่องการใช้ไหมขัดสามารถช่วยลดการเกิดโรคฟันผุ และการพบทันตบุคลากรเมื่อพบว่าตัวฟันมีจุดสีดำหรือสีน้ำตาลเพื่อลดรอยโรคการเกิดโรคฟันผุ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปาก พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก

*เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขชำนาญการ รพ.สต.ดอนทราย

**Research: Factors related to oral health care behavior of junior high school students from
Thamakham Wittaya School, Don Sai Distric, Potaram Subdistric, Ratchaburi Province.**

*Banpot Mongko**

Abstract

This descriptive study is aimed to 1) study personal factors, knowledge, attitude and behavior about the oral health care of junior high school students from Thamakham Wittaya School. 2) study the relationship between knowledge, attitude and oral health care behavior of junior high school students from Thamakham Wittaya School. The representative sample is 146 junior high school students from Thamakham Wittaya School. The research instrument is questionnaires verified by three experts and two sides of reliability. One is the knowledge of oral health care equals to 0.77 and another is the attitude of oral health care equals to 0.76. The data was analyzed by frequency, mean, standard deviation and Pearson's correlation. The research result found out that

1. Most of the representative sample have a high-level of knowledge, attitude and behavior of oral health care.

2. The knowledge and the attitude of oral health care are statistically significant and related to the oral care behavior of junior high school students from Thamakham Wittaya School, Don Sai, Potaram, Ratchaburi at ($r = 0.763$, $p\text{-value} < 0.01$) and ($r = 0.894$, $p\text{-value} < 0.01$)

From these result, the sanitarian should help students promote the knowledge especially about meeting up with the dentist and brushing teeth at least 2-3 minutes. Moreover, they should have more positive attitude with using dental floss or going to see the dentist as soon as they notice some black, brown spot on their teeth to prevent the decayed tooth. These knowledge is going to affect their better oral care behavior in the future.

Keywords: knowledge of oral care, attitude of oral care, behavior of oral health care.

**Dentist Assistant Professional, Don Sai Health Promotion Hospital.*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสุขภาพช่องปากเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญในงานสาธารณสุขของประเทศไทย เนื่องจากช่องปากเป็นประตูด้านแรกของสุขภาพ ถ้าสุขภาพช่องปากดีก็จะทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่ดีและมีประโยชน์เหมาะสมตามหลักโภชนาการ ส่งผลต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของร่างกาย ปัจจุบันแนวคิดของการดูแลสุขภาพช่องปากไม่ใช่เพื่อการรักษาโรคในช่องปากเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากควบคู่ไปด้วย ตลอดจนต้องรู้จักโรคสาเหตุของการเกิดโรค ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งจะนำมาเพื่อการป้องกัน การสูญเสียฟันและความผิดปกติของอวัยวะภายในช่องปากได้¹¹

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ได้ทำการสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 7 ของประเทศไทย พ.ศ.2555¹ ซึ่งมีการสำรวจทุกๆ 5 ปี พบว่า กลุ่มอายุ 12 ปี ซึ่งใช้เป็นดัชนีในการประเมินสุขภาพช่องปากของประเทศและเป็นช่วงอายุที่มีฟันถาวรขึ้นครบ 28 ซี่ ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มอายุ 12 ปีในระดับประเทศ มีอัตราที่เป็นโรคฟันผุ ร้อยละ 52.3 และในระดับภาคกลาง มีอัตราที่เป็นโรคฟันผุร้อยละ 52.9 มีค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 1.3 ซี่ต่อคน ผู้ที่มีฟันผุยังไม่ได้รักษา ในระดับประเทศ มีอัตรา ร้อยละ 29.1 และระดับภาคกลาง มีอัตรา ร้อยละ 32.1 และยังพบอัตราการสูญเสียฟัน ร้อยละ 3.9 ในกลุ่มอายุ 12 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 8 ในกลุ่มอายุ 15 ปี อีกด้วยและผลการสำรวจในกลุ่มอายุ 15 ปีในระดับประเทศ มีอัตราที่เป็นโรคฟันผุ ร้อยละ 62.4 และในระดับภาคกลาง มีอัตราที่เป็นโรคฟันผุร้อยละ 63 มีค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 1.9 ซี่ต่อคน ผู้ที่มีฟันผุยังไม่ได้รักษา ในระดับประเทศ มีอัตรา ร้อยละ 36 และระดับภาคกลาง มีอัตรา ร้อยละ 42.2 โดยพบว่า ฟันแท้ที่ผุส่วนใหญ่ต้องการบริการป้องกันและควบคุมการเกิดโรคฟันผุ และยังพบอัตราการสูญเสียฟัน

ร้อยละ 8 ในกลุ่มอายุ 15 ปี¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี โดยกลุ่มงานทันตสาธารณสุข² ได้ดำเนินการสำรวจสถานะทันตสุขภาพของเด็กอายุ 0-15 ปี พบว่าปี 2559 กลุ่มอายุ 12 ปี ในระดับจังหวัด มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุ ร้อยละ 53.89 ในระดับอำเภอ อำเภอโพธาราม มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุ ร้อยละ 53.76 ค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 2.7 ซี่ต่อคน และในกลุ่มอายุ 15 ปี ในระดับจังหวัด มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุ ร้อยละ 64.3 ในระดับอำเภอ อำเภอโพธาราม มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุ ร้อยละ 64.76 ค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 3.6 ซี่ต่อคน² โดยโรงเรียนท่ามะขามวิทยาเป็นตัวแทนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอโพธาราม ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ.2558 มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุที่สูงถึงร้อยละ 53.90 ค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 3 ซี่ต่อคน และปี พ.ศ.2559 พบว่าเด็กเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีอัตราการเกิดโรคฟันแท้ผุ ร้อยละ 55.90 ค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด อยู่ที่ 3.6 ซี่ต่อคน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเกิดโรคฟันผุเพิ่มมากยิ่งขึ้น³ และช่วงวัยนี้ยังเป็นวัยเริ่มต้นของการเป็นเยาวชนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสภาวะต่างๆทั้งด้านกายภาพและสังคม ซึ่งรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะช่องปาก เช่น ฟันน้ำนมหลุดหมดจากช่องปาก มีความเสี่ยงเกิดโรคเหงือกอักเสบเพิ่มมากขึ้นเป็นต้น⁴

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาสุขภาพช่องปากของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งในกลุ่มอายุนี้นี้จะมีฟันถาวรขึ้นครบ 28 ซี่และมีปัญหาโรคฟันผุเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวแทนใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูลของประเทศต่างๆด้านสภาวะสุขภาพช่องปากที่เป็นสากล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนา

รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพช่องปากที่ดียังยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา

วิธีดำเนินการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) นำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

1. ประชากรศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มประชากร

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria)

1.1 นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3

ประจำปีการศึกษา 2560

1.2 ศึกษาในโรงเรียนท่ามะขามวิทยา

ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria)

2.1 ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม

2.2 เจ็บป่วยหรือไม่อยู่ในพื้นที่ ในช่วงเก็บ

ข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

2. กลุ่มตัวอย่างและการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่าง สูตร . Yamane, Taro

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการศึกษาที่กำหนดให้ = 0.05) ซึ่งทำให้ e^2 เป็นตัวเลข 0.0025 แทนค่า

$$n = \frac{229}{1+229(0.05)^2} = 145.6$$

เพราะฉะนั้นได้กลุ่มตัวอย่าง n = 146 คนให้เป็นจำนวนเต็ม = 229 คนและทำการเทียบสัดส่วนในกลุ่มประชากรทั้งหมดกับตัวแทนคือ 146 คน ซึ่งจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับชั้นการศึกษาดังนี้

ระดับชั้น	ประชากร (N)	วิธีหาขนาดตัวอย่าง	ขนาดตัวอย่าง (คน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	96	$96 \times 146 / 229$	61
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	73	$73 \times 146 / 229$	47
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	60	$60 \times 146 / 229$	38
รวมประชากร = 229 คน กลุ่มตัวอย่าง = 146 คน			

การสุ่มเลือกรายชื่อนักเรียนเพื่อเป็นตัวแทนของระดับชั้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับชั้น, เงินที่ได้รับมาโรงเรียนต่อวัน, ผู้ดูแลหลัก, อาชีพของผู้ปกครองลักษณะแบบสอบถามเป็น แบบสำรวจรายการ (Check list) และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยด้าน

ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ โรคในช่องปาก, การแปรงฟันอย่างถูกวิธี, การบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพช่องปาก, การพบทันตบุคลากร จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบถูกผิด ไม่แน่ใจ เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0 แบ่งระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากใช้การแบ่งโดยนำผลรวมคะแนนมาจัดระดับตามเกณฑ์ของ Bloom (โดยประยุกต์จากแนวคิดการแบ่งระดับคะแนนแบบ Criteria Reference ของ Bloom โดยกำหนดคะแนน ดังนี้

มีความรู้ในระดับสูง	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (16 - 20 คะแนน)
มีความรู้ในระดับปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 60 - 79 (12 - 15 คะแนน)
มีความรู้ในระดับต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (0 - 11 คะแนน)

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ โรคฟันผุ โรคเหงือกอักเสบ และโรคปริทันต์, การดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง, การ

ปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสุขภาพช่องปากที่ดีให้กับตนเอง จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

ระดับการวัดเป็นสเกลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบเลือกตอบ 5 ระดับซึ่งแต่ละข้อมีความหมาย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	มีการรับรู้กับข้อความนั้นมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	หมายถึง	มีการรับรู้กับข้อความนั้นมาก	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	มีการรับรู้กับข้อความนั้นบางส่วน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	มีการรับรู้กับข้อความนั้นไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	มีการรับรู้กับข้อความนั้นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง
ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยให้ค่าคะแนนสูงสุด ลบ

ด้วยคะแนนต่ำสุด แล้วนำไปหารด้วยระดับการวัดที่ต้องการ
ตามแนวคิดของเบสท์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ระดับสูงสุด	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00
ระดับปานกลาง	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66
ระดับต่ำ	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33

ส่วนที่ 4 เป็นข้อความที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์, การใช้อุปกรณ์ในการทำความสะอาดช่องปาก, การพบทันตบุคลากร, การตรวจสุขภาพช่องปากด้วยตนเองจำนวน

20 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
	ปฏิบัติมากที่สุด	1
	ปฏิบัติมาก	2
	ปฏิบัติปานกลาง	3
	ปฏิบัติน้อย	4
	ปฏิบัติน้อยที่สุด	5

เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง
ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยให้ค่าคะแนนสูงสุด ลบ

ด้วยคะแนนต่ำสุด แล้วนำไปหารด้วยระดับการวัดที่ต้องการ
ตามแนวคิดของเบสท์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ระดับสูงสุด	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00
ระดับปานกลาง	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66
ระดับต่ำ	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33

การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากปัจจัยด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก, ปัจจัย

ด้านทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากและพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวคิดและนำมาสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดและดัดแปลงจากแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดการให้คะแนนสำหรับคำตอบแต่ละข้อ

3. นำแบบสอบถามตามที่ได้จัดสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของภาษา และปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้แก่ ความสอดคล้องและความครอบคลุม และความถูกต้องของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาตรวจสอบและวัดผลค่า Validity (IOC) มีค่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นค่าความตรงของเนื้อหาที่ยอมรับได้ประกอบด้วย

4.1 ทันตแพทย์หญิง ชลิตา ธนะสมานโชค
ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการ โรงพยาบาลเจ็ดเสมียน

4.2 ทันตแพทย์หญิง มัลลิกา สมพร
ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่าย งานทันตกรรม โรงพยาบาลโพธาราม

4.3 ทันตแพทย์หญิง ชุติมา พุ่มน้อย
ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายงานทันตกรรม โรงพยาบาลเจ็ดเสมียน

5. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Tryout) กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นรวม โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Conficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ไม่ต่ำกว่า 0.70 ถือว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ผลการวิเคราะห์การทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

- ด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

- ด้านทัศนคติ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตามที่ได้ทดลองใช้ แก้ไขแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ ผู้ร่วมทำการวิจัย

2. เก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ปัจจัยด้านทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนโดยใช้ค่าสถิติ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ความรู้ และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยพิจารณาระดับน้ำหนักความสัมพันธ์ (Determining the strength of the relationship) ของ Cohen, (1988) ดังนี้ สัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ (r) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 ค่าลบ แสดงความสัมพันธ์ทางลบหรือตรงกันข้าม ค่าบวก แสดงความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 146 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 89 คน (ร้อยละ 61.00) มีอายุ 13 ปี จำนวน 61 คน (ร้อยละ 41.80) ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 61 คน (ร้อยละ 41.80) เงินที่ได้รับมาโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ได้วันละ 50

ตารางแสดงระดับความรู้

ระดับความรู้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับสูง (คะแนน 16-20 คะแนน)	88	60.30
ระดับปานกลาง (คะแนน 12-15 คะแนน)	6	4.10
ระดับต่ำ (คะแนน 0-11 คะแนน)	52	35.60
รวม	146	100

$$\bar{X} = 16.32, \quad S.D. = 7.86, \quad Max = 20.00, \quad Min = 0.00$$

3. การวิเคราะห์ระดับทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในการดูแลสุขภาพช่องปากระดับสูง ร้อย

ตารางแสดงระดับทัศนคติ

ระดับทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับสูง (คะแนน 3.67 – 5.00)	76	52.10
ระดับปานกลาง (คะแนน 2.34 – 3.66)	24	16.40
ระดับต่ำ (คะแนน 1.00 – 2.33)	46	31.50
รวม	146	100

$$\bar{X} = 3.69, \quad SD = 1.39, \quad Max = 1.40, \quad Min = 5.00$$

บาทต่อวัน จำนวน 65 คน (ร้อยละ 44.50) ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่มีผู้ดูแลหลัก คือ บิดา-มารดา จำนวน 128 คน (ร้อยละ 87.70) ประกอบอาชีพ ค้าขาย จำนวน 53 คน (ร้อยละ 36.30)

2. การวิเคราะห์ระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60.30 ส่วนข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดคือ ไปพบทันตบุคลากรได้ทุกเมื่อไม่จำเป็นต้องมีอาการปวดฟันเท่านั้น ร้อยละ 62.30

ละ 52.10 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้ไหมขัดฟันช่วยลดการเกิดโรคฟันผุได้ ($\bar{X} = 1.68, S.D. = 1.47$) รองลงมา คือ ท่านควรไปพบทันตบุคลากรเมื่อพบจุดสีดำหรือสีน้ำตาลบนตัวฟัน ($\bar{X} = 2.24, S.D. = 1.82$)

4. การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ใน **ตารางแสดงระดับพฤติกรรม**

ระดับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ระดับสูง (คะแนน 3.67 – 5.00)	89	61.00
ระดับปานกลาง (คะแนน 2.34 – 3.66)	10	6.80
ระดับต่ำ (คะแนน 1.00 – 2.33)	47	32.20
รวม	146	100

$$\bar{X} = 3.76, SD = 1.41, Max = 5.00, Min = 1.00$$

ระดับสูง ร้อยละ 61.00 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลังรับประทานอาหารนักเรียนจะแปรงฟันแทนการบ้วนปาก ($\bar{X} = 1.88$, S.D. = 1.62) รองลงมา คือ นักเรียนแปรงฟันทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร ($\bar{X} = 2.14$, S.D. = 1.78)

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก และทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

($r = 0.763$, p-value <0.01) และ ($r = 0.894$, p-value <0.01) ตามลำดับ

ตารางแสดงความสัมพันธ์

ตัวแปร	พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก	0.763	<0.01	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก	0.894	<0.01	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญาภรณ์ อูท⁵ ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ผล

การศึกษา ระดับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ แม้จะมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปาก จากการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากจากครู อนามัย เจ้าหน้าที่ทันตบุคลากร ผู้ปกครอง และแผ่นพับ ดังนั้น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ จึงมี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคในช่องปาก จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง

2. ระดับทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีทัศนคติอยู่ในการดูแลสุขภาพช่องปากระดับสูง แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมนาด ทับศรีนวล⁶ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพบว่า มีทัศนคติต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง

3. ระดับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญาภรณ์ อุทร⁵ ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง

4. ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ($r = 0.763$, $p\text{-value} < 0.01$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า ความรู้หมายถึงการรับรู้ข้อเท็จจริงความจริงความเข้าใจและสถานการณ์ต่างๆที่มนุษย์รวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ต่างๆที่บุคคลพึงจำได้ (กฤตยา ปานมัน)⁷ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา สุกกร ศิริบุร⁷ ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพช่อง

ปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าเมื่อวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียวตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากคือระดับความรู้มีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.164$, $p = 0.001$)

5. ทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะขามวิทยา ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ($r = 0.894$, $p\text{-value} < 0.01$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า ทัศนคติหมายถึงความรู้สึกนึกคิดความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งรอบตัวทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมที่แต่ละบุคคลได้ประสบมา (Triandis อ้างถึงในจุฬาภรณ์โสตะ)⁸ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมนาด ทับศรีนวล⁶ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพบว่า ทัศนคติต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรมีการกำหนดนโยบาย หาแนวทางร่วมกันหรือมาตรการร่วมกันในการดำเนินการส่งเสริมงานด้านทันตสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้มากยิ่งขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ครู ญาติผู้ใกล้ชิด ควรให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพช่องปาก

โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกิจกรรมรณรงค์ แปร่งฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดี รวมทั้งจัดนิทรรศการส่งเสริมทันตสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดบอร์ดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลอนามัยช่องปากเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก

1.3 มีการส่งเสริมทันตสุขภาพกับนักเรียนมัธยมศึกษาอย่างเนื่องและต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้ในการให้ทันตสุขภาพในเรื่องที่เด็กนักเรียนขาดหาย โดยเฉพาะในข้อที่ยังได้คะแนนต่ำ

- ด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากในเรื่องการพบทันตบุคลากรไม่จำเป็นต้องมีอาการปวดฟันเท่านั้น และเรื่องการแปรงฟันควรแปรงฟันอย่างน้อย ประมาณ 2 – 3 นาที

- ด้านทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก ในเรื่องการใช้ไหมขัดสามารถช่วยลดการเกิดโรคฟันผุ และการพบทันตบุคลากรเมื่อพบว่าตัวฟันมีจุดสีดำหรือสีน้ำตาลเพื่อลดรอยโรคการเกิดโรคฟันผุ

- ด้านพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก ในเรื่องหลังรับประทานอาหารนักเรียนจะแปรงฟันแทนการบ้วนปากและเรื่อง ควรแปรงฟันทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร เป็นต้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ค่านิยม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.พัชรินทร์ สมบูรณ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไข ติดตามความก้าวหน้า การดำเนินการวิจัยจนงานสำเร็จ ขอขอบพระคุณทันตแพทย์ทั้ง 3 ท่าน ที่ช่วยตรวจทานแก้ไข และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณสมชาย สว่างวงศ์ สาธารณสุขอำเภอโพธาราม และคุณสมศรี โพธิ์ประสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนทราย ที่ให้การสนับสนุน ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

บรรณานุกรม

1. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย ; 2555.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี. ดำเนินการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเด็กอายุ 0 – 12 ปี: กลุ่มงานทันตสาธารณสุข ; 2559 (อัดสำเนา).
3. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนทราย. รายงานอนามัยโรงเรียน การตรวจสภาวะทันตสุขภาพ;2559.
4. การประชุมวิชาการทันตสาธารณสุขแห่งชาติ ครั้งที่ 4. กรุงเทพ. สุขภาพช่องปากดี มีสุขภาพเยี่ยมทุกช่วงวัย;2559.
5. ัญญาภรณ์ อุทร ; 2556 ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
6. ชมนาด ทับศรีนวล ; 2550 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี
7. ศุภกร ศิริบุร ; 2558 ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของ

ปัจจัยกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ช่องปาก
ด้วย PRECEDE Framework ของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

8. Traindis , ; 1971.อ้างอิงในจุฬารักษ์ โสตะ; 2554.